

Ärendenummer: HIG-STYR 2022/125

Datum:2023-08-30

Bedömargruppens rapport för kvalitetsutveckling av utbildningsprogrammet Förskolläroprogrammet inom processen kvalitetsutveckling genom kollegial granskning

Bedömargruppen har bestått av:

Ingrid Björk

Christina Hultgren

Tomas Källqvist

Mikaela Willmer

Bedömargruppen har erhållit kompletterande underlag för bedömning och kvalitetsutveckling från den externa granskaren: Bodil Halvars

Innehållsförteckning

1. Kvalitetsområdet måluppfyllelse	1
1.1. Förutsättningar	1
1.2. Process	1
1.3. Resultat	2
1.4. Bedömning av kvalitetsområdet	3
1.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder	3
2. Kvalitetsområde forskningsanknytning	4
2.1. Förutsättningar	4
2.2. Processer	4
2.3. Resultat	4
2.4. Bedömning av kvalitetsområdet	5
2.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder	5
3. Kvalitetsområde tillämpbarhet och samverkan	5
3.1. Förutsättningar	5
3.2. Processer	5
3.3. Resultat	6
3.4. Bedömning av kvalitetsområdet	6
3.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder	6

1. Kvalitetsområdet måluppfyllelse

1.1. Förutsättningar

Bedömargruppens uppfattning är att det finns goda förutsättningar för ett väl fungerande förskolläraryrkeprogram. Bedömningen är att det finns tillräckliga personella resurser med praktisk likväl som vetenskaplig kompetens. Uppfattningen är också att det finns en engagerad personal och ett starkt driv för att genomföra ett väl fungerande program. Självvärderingen avspeglar en god förmåga att reflektera över styrkor och svagheter gällande programmet och en vilja att koppla dessa till kvalitetsdrivande utvecklingsarbete. Det tycks finnas en systematik i lärarkollegiets arbete med att utveckla utbildningen. Undervisningen inom programmet framstår som genomtänkt med ett tydligt inslag av studentcentrerat lärande. Programmet bedöms också ha ett gott söktryck och tillräcklig genomströmning av studenter. Bedömargruppens helhetsintryck gällande programmets förutsättningar är på så vis gott. Bedömargruppen identifierar två huvudsakliga områden att arbeta med för att ytterligare stärka förutsättningarna för programmet.

Inom programmet finns en uppdelning i pedagogik och didaktik som påverkar programmets lärandemål och som ska samspela med programmets övriga uppdelning mellan ämne, ämnesdidaktik och utbildningsvetenskaplig kärna. Mest tydligt är detta i kurserna gällande examensarbetet. Uppdelningen i pedagogik och didaktik bidrar till att strukturen för programmet framstår som tämligen komplex och bedömargruppen har svårt att se en tydlig logik i hur uppdelning i praktiken görs. Bedömningen är att programmets ämnesmässiga bredd och djup åtminstone för en utomstående blir svår att fullt ut förstå och förhålla sig till. Bedömargruppen efterfrågar ett utvecklingsarbete som vägleds av frågor som: Vad har uppdelningen mellan pedagogik och didaktik för funktion i programmet? Behövs den? Om så, på vilket vis är den viktig? Hur kan betydelsen av en uppdelning mellan pedagogik och didaktik tydliggöras för studenter och i examensarbeten?

Bedömargruppen har under granskningsarbetet noterat utmaningar gällande att sammankoppla en yrkesutbildning med vetenskapliga krav. Det är centralt att forskarutbildad personal med god kunskap om förskolans verksamhet är delaktig i alla delar av programmets genomförande, och det är en utmaning som kräver eftertänksamhet i anslutning till exempelvis rekrytering och tjänstefördelning. Bedömargruppens uppfattning är att forskande personal har svårt att få utrymme för att delta i undervisningen och att relativt lite av den forskning som bedrivs har varit inriktad mot förskolan. Den forskargrupp som har tydligt fokus mot förskola saknar också professorskompetens.

Programmet är för sitt genomförande beroende av utbildningskompetenser och forskningskompetenser som organisatoriskt hör till olika avdelningar och även olika akademier. Det gör att det blir en extra komplexitet att hantera i anslutning till frågor om t ex rekrytering och tjänstefördelning. Det finns organisatoriska utmaningar som behöver hanteras.

1.2. Process

Programmet bedöms ha en tydlig kursstruktur och olika examensmål hanteras på ett genomtänkt vis i olika delkurser och olika lärandemål. Användningen av aktiva verb i anslutning till lärandemål framstår som rimlig och genomtänkt. Styrdokumentet runt programmet är väl genomarbetade och har en tydlig roll i att vägleda utbildningen mot hög kvalitet.

De exempel som ges gällande konstruktiv länkning mellan lärandemål och examination uppfattas som genomtänkta och rimliga. Bedömargruppen ser förskolläraryrkeprogrammet som en generalistutbildning där

det nationellt finns tydliga riktlinjer gällande innehåll och form. Det finns en tydlighet kring krav på bredd, djup och innehåll i programmet som också avspeglar sig in i arbetet med programmet i Gävle. Bedömargruppen bedömer att programmet i Gävle är väl anpassat till de nationella riktlinjerna.

Granskningen visar att det inom utbildningen finns en variation av pedagogiska metoder och examinationsformer där ett flertal uppmuntrar studenten till självständighet. Bedömningen är också att det oftast finns en rimlig nivå av handledning och stöd från medarbetare kring programmet för att studenterna ska ha förutsättningar att utvecklas i sitt självständiga arbete.

De största utmaningarna gällande process som bedömargruppen kunnat se rör att hålla samman utbildningen som en helhet och att se till att formella strukturer för uppdelning också präglar den operativa verksamheten och det mer informella arbetet kring programmet. Bakgrunden till att bedömargruppen ser detta som en utmaning är att det är många lärare verksamma inom programmet som ganska ofta ansvarar för relativt små moment inom kurser. Det är i sig inget konstigt eftersom programmets struktur och karaktär leder till att olika lärarkompetenser efterfrågas, men det ställer krav på samordning. Vidare påverkas samordningen av den komplexitet som präglar programmet vad gäller uppdelning i pedagogik och didaktik samt mellan ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagd utbildning. Vår bedömning är därför att det trots genomtänkta formella strukturer finns utmaningar kring att i det praktiska arbetet uppnå de kopplingar som efterfrågas kring t ex metodstrimmor, samband mellan olika delar, fördjupande reflektioner och stegvisa fördjupningar.

Kvalitén i programmet tycks också påverkas av utmaningar kring att ge delar av studenterna det stöd som de efterfrågar för att de ska kunna leva upp till de examensmål som finns i programmet. Ett exempel här är att delar av studenterna uppfattas ha svaga förkunskaper kring läsande och skrivande vilket påverkar deras möjligheter att självständigt kunna genomföra utbildningen. Ett annat exempel är att det tycks finnas studenter som har svårigheter att förstå på vilket vis vetenskaplig grund och akademiskt tänkande är betydelsefulla delar av programmet och bidrar till professionalism i ett framtida yrke.

1.3. Resultat

Resultat i meningen genomströmning uppfattas vara tillräckligt och jämnt. Granskningen pekar på utmaningar kring att ge studenter med svaga förkunskaper tillräckligt stöd i utbildningen för att kunna bibehålla god genomströmning. Samtidigt vill bedömargruppen också peka på att det är en central kvalitetsfråga att kraven på måluppfyllelse i relation till examensmål bibehålls och att kravställningar inte försvagas. Det är viktigt att resurserna inom programmet används för alla studenters bästa.

Som berörts ovan i diskussionen om förutsättningar och process så är bedömargruppens helhetsintryck gällande programmets måluppfyllelse och resultat på det stora hela positivt. Det är t ex så att olika examensmål hanteras på ett genomtänkt vis i olika delkurser och olika lärandemål. Tidigare granskningar av förskolläroprogrammet har dock pekat på svårigheter kring att kombinera en yrkesutbildning med vetenskapliga krav och vetenskaplig grund. Granskningarna har gjort att det finns ett pågående utvecklingsarbete i och kring förskolläroprogrammet som syftar till att stärka den vetenskapliga grunden. Utifrån de riktlinjer som finns kring examensarbetet och det urval av examensarbeten som bedömargruppen tagit del av är bedömningen att detta utvecklingsarbete behöver fortsätta. Läsningen av examensarbetena pekar på att måluppfyllelse kring främst kunskap om områdets vetenskapliga grund och tillämpliga metoder samt förmåga att på teoretisk grund identifiera frågor och kritiskt granska data/information och egna resultat skulle kunna utvecklas ytterligare inom programmet. Bedömargruppen menar att bryggorna mellan teori och praktik skulle behöva utvecklas mer inom programmet.

Den externa granskarens rapport ger mer grund för ovanstående ställningstagande och pekar på möjliga kvalitetsutvecklande åtgärder. Utöver innehållet där vill bedömargruppen lyfta tre frågeområden som uppfattas vara betydelsefulla för kvalitetsutvecklingen.

Är forskande personal tillräckligt engagerade i den löpande undervisningen? Betänks krav på utbildningens forskningsanknytning tillräckligt mycket i anslutning till tjänsteplanering och rekrytering?

Hur går det att stärka studenternas förmåga att tänka teoretiskt och deras förmåga att förstå och föra in teoriens förklaringsvärde i praktiska sammanhang? Kräver fördjupad teoretisk förståelse mer inslag av kurslitteratur som fokuserar teori?

Hur går det att stärka studenternas förståelse för hur vetenskapliga krav och vetenskaplig grund bidrar till deras framtida yrkespraktik? Går det att öka studenters motivation till att läsa och utveckla teoretisk förståelse? Kan teoriens betydelse för att få distans till en praktik och därmed en ökad förmåga att vrida och vända, reflektera, kritisera och se det generella i enskilda händelser och skeenden bli mer synliggjord? Hur bidra till ett synsätt där forskning ses som något som gör verksamheten bättre?

1.4. Bedömning av kvalitetsområdet

Bedömargruppen bedömer kvalitén i måluppfyllelsen som hög.

Bedömningen motiveras av den goda struktur som finns kring nationella krav samt programmets innehåll, lärandemål och länkning till olika examinationsformer. Bedömningen påverkas också av det utvecklingsarbete som pågår kring att öka måluppfyllelsen kring vetenskaplig grund och metod. De största svårigheterna som finns kring måluppfyllelse är därmed uppmärksammade och föremål för utveckling.

1.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder

Akademin *bör*:

- Tydliggöra samband och olika skiljelinjer mellan pedagogik och didaktik för att göra det möjligt att mer tydligt synliggöra programmets ämnesmässiga bredd och djup.
- Fortsätta arbetet med att stärka lärandemål gällande vetenskaplig grund och metod inom programmet.
- Se över kravställningar i utbildningen vad gäller krav på teoretisk förståelse och vetenskaplig metod.

Akademin *kan*:

- Se över rutiner för tjänsteplanering i syfte att stärka måluppfyllelse gällande vetenskaplighet och för att tjänsteplanering ska möjliggöra för fler medarbetare inom programmet att relatera sina delar till programmet som en helhet.
- Se över rutiner för rekrytering i syfte att stärka måluppfyllelse gällande vetenskaplighet.

De två *kan*-punkterna ovan berör rutiner och strukturer som kopplar till flera avdelningar och akademier och bedömargruppen vill notera att de på så vis innehåller särskilda utmaningar.

2. Kvalitetsområde forskningsanknytning

2.1. Förutsättningar

Bedömaregruppen uppfattar att det finns goda förutsättningar för stark forskningsanknytning i programmet. Det finns flera kollegier av forskande personal vars forskning är relevant för programmet och där deras kompetenser har betydelse för programmets innehåll och utveckling. Kurslitteraturen bidrar oftast till forskningsanknytning. Disputerad personal är på något vis inblandad i de flesta kurser. Det finns en viss systematik och medvetenhet om forskningsanknytningens betydelse i tjänsteplanering och rekrytering. Forskningsanknytning verkar också vara en levande del av diskussioner på kollegiemöten

Bedömaregruppen anser dock att det finns möjligheter och ett behov av att fortsätta att värna och utveckla forskningsanknytningen i programmet. Det avspeglar sig t ex i att det saknas en professur med inriktning mot förskolan och att det tycks finnas svårigheter med att ersätta forskarutbildad personal. Det syns vidare i att forskande personal oftast har roller som examinatorer och mer sällan är direkt inblandade i undervisningen.

2.2. Processer

Det finns ett flertal forskarliknande aktiviteter inom programmet och programmets karaktär med en uppdelning i ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagt utbildning bidrar till att skapa processer som knyter samman teori och praktik och öppnar upp för forskningsliknande aktiviteter. Det finns ett flertal aktiviteter inom ramen för programmets kurser som bidrar till forskningsanknytning

I den diskussion som förs i självvärderingen gällande forskningsliknande aktiviteter, hur studenter är aktiva i pågående forskningsprojekt och hur Jenkins & Healeys modell tillämpas, visas dock en viss tveksamhet kring vad som kan anses vara forskning och vad som krävs för att utbildningen ska kunna anses vara forskningsorienterad eller forskningsbaserad. Tolkningar som görs i självvärderingen kan ge sken av att studenterna inte tränas i forskningsprocesser och forskningsproblem. Det må så vara att Jenkins & Healeys modell kan uppfattas vara oklart beskriven men bedömaregruppens åsikt är att svårigheterna också talar för att det finns anledning att mer kollegialt och systematiskt arbeta med att tilldela olika kurser olika roller i arbetet med att ge hela utbildningen en stark forskningsanknytning. Något som i sin tur skulle kunna bidra till att inom programmet få en balans mellan ämnesinnehåll och forskningsinriktade aktiviteter. Bedömaregruppen uppfattar det därför som viktigt att kollegialt arbeta med att öka samsynen kring innebörden i forskning och forskningsanknytning.

2.3. Resultat

Bedömaregruppen bedömer att det finns forskning och en stark struktur för att säkerställa att utbildningen vilar på vetenskaplig grund. Som påtalats under avsnitt 1.3 ovan gällande resultat så avspeglar läsningen av examensarbeten dock ett behov av att fortsätta att utveckla processer kring programmet som bidrar till att alla studenter uppnår tillräcklig måluppfyllelse avseende vetenskaplig grund och forskningsanknytning.

2.4. Bedömning av kvalitetsområdet

Bedömggruppen bedömer kvalitén i måluppfyllelsen som hög.

Bedömningen motiveras av den goda struktur som finns kring programmet med ett flertal forskarliknande aktiviteter, och vidare av att programmets karaktär, med en uppdelning i ämnesstudier, utbildningsvetenskaplig kärna och verksamhetsförlagt utbildning, bidrar till att skapa processer som knyter samman teori och praktik. Bedömningen påverkas precis som i punkt 1.4 av det utvecklingsarbete som pågår kring att öka måluppfyllelsen kring vetenskaplig grund och metod. Det arbetas på så vis aktivt med att stärka forskningsanknytningen.

Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder

2.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder

De punkter som lyfts fram i del 1.5 är relevanta även här. Utöver dessa så bör Akademin:

- Kollegialt arbeta med att öka samsynen kring hur kollegiet ska se på forskningsanknytning och öka tydligheten kring hur olika kurser har tilldelats roller för att uppnå forskningsanknytning i programmet.

Akademin *kan*:

-

3. Kvalitetsområde tillämpbarhet och samverkan

3.1. Förutsättningar

Det finns goda förutsättningar för att programmet ska kunna uppnå god kvalitet vad gäller tillämpbarhet. Lärarkollegiet bedöms vara starkt vad gäller professionskompetens. De ämnen som utbildningen bygger på är väl förankrade i praktisk verksamhet. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) är en central del av programmet och det finns i anslutning till denna en mängd upparbetade kontaktytor mellan akademien och olika praktiker. Genom VFU finns ett flertal lärandeaktiviteter och examinationer som syftar till att länka samman akademiska och praktiska aktiviteter

3.2. Processer

De underlag som tas fram inom ramen för den kollegiala granskningen gällande processer för tillämpbarhet och samverkan framstår inte som anpassade till en yrkesutbildning av den art som förskolläroprogrammet utgör. För denna typ av utbildning så uppfattar bedömggruppen att underlagen mer borde fokusera på organiseringen, resurserna och strukturerna kring den verksamhetsförlagda utbildningen. Vilka erfarenheter, frågor och problem finns kring denna? Hur systematiseras detta arbete? Trots att det saknas i underlagen anser bedömggruppen det viktigt att akademien gör en analys av systematiken kring arbetet med VFU och bedömer dess kvalitet.

I de delar som gäller process (utbildningsråd, kontaktnät, samverkan) uppfattar bedömggruppen att arbetet fungerar väl.

3.3. Resultat

Studenternas anställningsbarhet tycks vara hög. Genom fortbildningskurser och möjligheter att läsa magister/master/forskarutbildning finns goda möjligheter till fortsatta studier. Systematiken kring Alumni-verksamheten bedöms vara godtagbar även om det (som inom hela HiG) finns utvecklingsmöjligheter.

Forskningsanknytningen i programmet bedöms vara hög och tillämpbarheten bedöms också vara hög. Självvärderingen visar att det finns flera aktiviteter inom programmet som syftar till att länka samman akademiska och praktiska aktiviteter. Trots det så vill bedömaregruppen peka på att det tycks vara viktigt för kvalitén i programmet att arbetet med att utveckla kopplingen mellan teori och praktik fortsätter. Läsningen av examensarbeten indikerar nämligen att det finns utmaningar gällande att bygga bryggor/länkar mellan teori/forskning och praktik/tillämpning. Hur kan teori användas i praktik? Hur kan praktik utveckla teoretisk förståelse och kunskap? För att stödja bryggor kan t.ex. mer fokus läggas på hur teorier har förklaringsvärde och är betydelsefulla i olika kontexter och situationer. I utvecklingen av starkare bryggor mellan teori/forskning och praktik/tillämpning anser bedömaregruppen att det är centralt att betrakta utveckling ur både forsknings- och utbildningsperspektiv. Hur kan avdelningens forskning utvecklas för att starkare relatera till utbildningen? Hur kan utbildningen utvecklas för att starkare kopplas till avdelningens forskning?

3.4. Bedömning av kvalitetsområdet

Bedömaregruppen bedömer kvalitén i målpuppfyllelsen som hög.

Bedömningen motiveras av den goda struktur som finns kring att åstadkomma tillämpbarhet och samverka genom t ex VFU. I programmet finns en tydlig yrkesinriktning och stort fokus på att samverka med omgivningen och göra en praktiska utbildning. Bedömningen påverkas dock också av läsningen av examensarbetena som indikerar att kopplingen mellan teori och praktik inte alltid blir så stark.

3.5. Graderade rekommendationer till kvalitetshöjande åtgärder

Akademin bör:

- Verka för att stärka de bryggor/länkar som finns mellan teori/forskning och praktik/tillämpning.

Akademin kan:

- Se över rutiner för hur VFU organiseras och länkar till övriga delar av programmet